

Industrins Ekonomiska Råd presenterar rapporten: Inför 2011 års avtalsrörelse

Under hösten 2011 inleds en ny stor avtalsrörelse med start i industriparternas förhandlingar. Industrins Ekonomiska Råd har av parterna inom Industrikommittén fått i uppdrag att lägga fram en rapport om de samhällsekonomiska förutsättningarna inför den kommande avtalsrörelsen. Några av huvudslutsatserna i rapporten är att industrin har återhämtat sig starkt efter krisen men att investeringskvoten är ohållbart låg.

Lönebildningen under de senaste avtalsperioderna

Vid den senaste konjunktumedgången skedde en tydlig nedväxling av löneökningstakten. De industrianställdas löner steg med ca 3 procent 2009 och 2010, att jämföra med ca 3,5 procent per år under perioden 1998-2008. Under samma period steg de industrianställdas reallöner med 2,2 procent per år, tack vare att inflationstakten bara uppgick till 1,2 procent 1998-2010. Även under lågkonjunkturen 2008-2010 steg reallönerna med 2 procent per år.

Industrin kommer av allt att döma att behålla sin lönenormerande roll även framöver genom det nya Industriavtalet där industrins lönenormerande roll förstärkts.

Stark återhämtning för industrin sedan 2009

Produktionstillväxten i den svenska industrin har legat på 20-25 procent de senaste kvartalen jämfört med året innan och produktionsnivån är tillbaka på samma nivå som före finanskrisen. Motorfordonsindustrin har nått samma produktionsnivå som före krisen, medan t ex järn- och metallindustrin fortfarande har en bit kvar. El- och optikindustri, massa- och pappersindustri samt kemisk industri är branscher med klart högre produktion än under krisen.

Industrisysselsättningen har också börjat öka. Antalet arbetade timmar steg med 2 procent från 2009 till 2010 medan antalet sysselsatta ökade ungefär 1 procent. Data för första kvartalet 2011 tyder på en fortsatt uppgång. Sysselsättningen stiger samtidigt i industrinära verksamheter. Av bemanningsföretagens totala omsättning utgör 20-25 procent insatser i industriell tillverkning.

Konkurrenskraft, lönsamhet och investeringar

Arbetskraftskostnaderna väntas öka med ca 2,5 procent per år i euroområdet 2011 och 2012. Med hänsyn tagen till produktivitetökningarna i industrin minskade arbetskostnaden per producerad enhet i Sverige och Finland med 2,5-3 procent per år 1999-2007, att jämföra med minus 1,5 procent i Tyskland och minus 0,5 procent i euroländerna. En viktig förklaring till Sveriges gynnsamma utveckling är tele- och elektronikindustrins stora vikt i svensk industri.

Industriföretagens lönsamhet förbättrades från bottenåret 2009 till 2010. Det är dock osäkert i vilken grad detta kan tolkas som om att en normalisering av vinstläget skett. Industrins investeringskvot sjönk till en rekordlåg nivå 2010, till och med lägre än under krisen på 1990-talet. Under 2011 planerar industriföretagen att öka investeringarna igen men investeringskvoten framstår ändå som ohållbart låg.

Arbetsmarknaden – stabilisering, återhämtning, expansion

Arbetsmarknadsläget försämrades tidigare, snabbare och kraftigare för de anställda inom industrin under den ekonomiska krisen jämfört med övriga delar av den svenska arbetsmarknaden. Detta är ett uttryck för att industrin är betydligt mer internationellt konkurrensutsatt än övriga branscher.

Från början av 2010 har tiden präglats av stabilisering och återhämtning. Antalet anställda inom industrin minskade med 90 000 under krisen, sedan vändningen i början av 2010 har antalet nu ökat med 10 000. Det finns flera positiva tecken på arbetsmarknaden som antyder framtida expansion. Andelen lediga jobb och andelen vakanser inom industrin är idag högre än någon gång sedan 2007. För de tillsvidareanställda inom industrin är andelen avgångna den lägsta sedan 2007. Nyanställningsandelen är nästan lika hög som avgångsandelen och gapet dem emellan har inte varit mindre sedan 2007.

Återhämtning med fortsatta risker

Den internationella återhämtningen fortsätter de närmaste åren. Tillväxtekonomierna fortsätter uppåt samtidigt som Tysklands pånyttfödda ekonomiska styrka är en viktig drivkraft i Nordeuropa. Starkare arbetsmarknad och ökade investeringsbehov bidrar också till att en mer självgående återhämtning i USA. Den allra senaste tiden har dock besvikelser i USA och en ny våg av problem kring den europeiska skuldsituationen skapat större osäkerhet för den globala konjunkturutvecklingen.

De nya orosmolnen kommer i en känslig fas för världsekonomin. Baksidorna av den extrema stimulanspolitiken börjar bli alltmer uppenbara, t ex i form av växande offentlig skuldsättning. Därtill står det internationella finansiella systemet inför en reformering som syftar till att göra banksystemet mer robust och minska riskerna för nya kriser. Under en övergångsperiod leder detta till lite högre räntenivåer och lägre tillväxt.

Den svenska ekonomin återhämtade sig mycket starkt under 2010 och utsikterna ter sig relativt gynnsamma i år och nästa år. Åtstramning via en stark krona eller en nedgång på bostadsmarknaden utgör de viktigaste riskerna från efterfrågesidan. Restriktioner från ekonomins utbudssida kommer också allt mer i fokus. Mot slutet av 2012 ligger arbetslösheten nära KI:s och Riksbankens skattningar av jämviktsarbetslöshet.

Nuvarande indikatorer på arbetsmarknaden ger inte stöd för tesen att jämviktsarbetslösheten skulle ha sjunkit påtagligt. Fortsatta strukturåtgärder är därför angelägna. Konjunkturinstitutets slutsats i lönebildningsrapporten att en skillnad i lönenivå år 2014 på en dryg procentenhet skulle sänka jämviktsarbetslösheten från 6,2 till 5 procent ter sig inte övertygande i en fråga som i grunden handlar om strukturella matchningsproblem på arbetsmarknaden.

Rapporten från Industrins Ekonomiska Råd bifogas. Den kan också laddas ner från www.industrikommitten.se

För ytterligare information, kontakta rapportens författare:

Olle Djerf, Olle Djerf Ekonomikonsult AB, 08-35 44 27, 070-555 94 96

Håkan Frisén, SEB, 08-763 80 67, 070-763 80 67

Henry Ohlsson, Uppsala universitet, 070-167 93 32

Industrins Ekonomiska Råd är en rådgivande grupp bestående av tre ekonomer som är oberoende av parterna. Industrins Ekonomiska Råd ska kunna lämna utlåtanden och rekommendationer i ekonomiska frågor på uppdrag av bland annat Industrikommittén.

Presskontakt:

Catharina von Sydow, informationschef Industriarbetsgivarna, 0730-66 77 63

Industrikommittén företräder de parter inom industrins område som har träffat Samarbetsavtal om industriell utveckling och lönebildning. Se även www.industrikommitten.se